

Romani din toate tarile, uniti-va in cuget si simtiri!

EUROPA

Decembrie 1976. Anul V, Nr. 56

SINEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

1 Decembrie

România intrase în război numai pentru împlinirea dezideratului fundamental al desăvârșirii statului național.

După intrarea României în război o sumă de voluntari din Transilvania participă la luptă, în rândurile armatei române.

Pentru unitate se pronunțau, români din toate provinciile istorice, indiferent de apartenența de clasă și politică.

În toamna anului 1918 Austro-Ungaria se destramă treptat.

1. Comitetul executiv al Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria, întrunit la Oradea la 12 oct. 1918 formulează într-o declarație - citită șase zile mai târziu în Camera Deputaților din Budapesta - dreptul națiunii române „la deplină libertate națională“.

2. În octombrie și până la mijlocul lui noiembrie iau ființă în Transilvania, Maramureș, Cri-

Veniți români! Porniți-vă spre munte!
V-arată drumul morții din morminte
Să nu uitați a veacurilor carte,
Veniți, veniți! . . . Căci adevăr zic vouă
Ori vă mutați hotarul mai departe,
Ori veți muri cu trupul frânt în două!

(Octavian Goga)

șana și Banat gărzi militare și consilii naționale românești.

3. Consiliul Național Român constituit în noaptea de 30/31 oct. 1918 la Budapesta, hotărăște la 10 noiembrie să-și asume de îndată puterea deplină de guvernare asupra teritoriilor locuite de români în Ardeal și Țara Ungurească.

4. Intreaga Transilvanie se organizează politic ca Țară Românească în care puterea aparține poporului nostru. CNR convoacă pentru 1 decembrie la Alba Iulia Adunarea Națională a națiunii române.

5. La Alba Iulia erau de față la 1 decembrie pe lângă cei 1228 delegați ai secțiilor de votare și ai diferitelor asociații profesionale și culturale, și peste o sută de mii de țărani veniți din toate părțile.

ANIVERSAT LA . . .

La Paris, în ziua de 30 noiembrie, Asociația de prietenie Francezo-Română de sub președinția d-lui Pierre Paraf, scriitor și publicist, a organizat un dîner-débat în saloanele Clubului republican din Rue de l'Opéra nr. 5, la care a participat un ales public format din intelectuali de valoare între care trei academicieni și secretarul perpetuu al Institutului de Muzicologie, dl Bondeville, soțul marelui soprane române, Viorica Cortez. A asistat la acest banchet și ambasadorul României dl Constantin Flitan.

Președintele asociației, Paraf, a exprimat salutul său participanților și a scuzat pe cei

absenți, printre care și pe dl Edmond Giscard d'Estaing, fost președinte al Academiei de Științe Sociale și Morale, tatăl actualului Președinte al Republicii.

Dintre cei prezenți a salutat și a făcut o scurtă prezentare a conferențiarului invitat de onoare, Prof. Dr. I. C. Drăgan. La terminarea banchetului, de la care n-a lipsit țuca românească „bătrână“ fără miros și concurență cu țuca scoțiană numită Whisky, vice-președinta Asociației Scriitorilor Francezi, d-na Hélène Tournaire, a prezentat pe conferențiar, despre care scrie în prezent și o carte de fotografii intitulată „Un homme de notre époque“.

A luat apoi cuvântul Prof. I.C. Drăgan care, în cadrul sărbătoririi aniversării unirii Transilvaniei cu Patria Mamă proclamată la 1 dec. 1918 și ca un răspuns contestărilor incredibile și inadmisibile din partea unor migratori fără titlu, a prezentat o nouă imagine a României, nu de 750 de ani ci de 7500 de ani, rod al pă-mântului străbunilor noștri Traci, creatori ai Culturilor Cucuteni, Gumelnița, Hamangia. Aici, la cea din urmă, prof. D. Berciu a descoperit statuia „Gânditorului“, demnă de un Rodin.

Expunerea liberă în limba franceză a ținut vie atenția auditoriului care a arătat mult interes pentru noile idei conținute în cartea „Noi, Tracii“, istoria multimilenară a neamului românesc, publicată la Craiova în 42.000 exemplare, cuprinzând perioada dintr-un început până la anul 106, când Dacia a fost integrată în Imperiul Roman. Volumul II care va cuprinde mileniul, până ieri numit de bezna, până la întemeierea Principatelor Mari, va fi intitulat: Mileniul imperial, căci tocmai în această perioadă Traco-Iliri au dat Imperiului Roman 40 de împărați din cei 80 care au condus Imperiul de Apus și de Răsărit. Tracii integrați în imperiu și apoi romanizați prin limbă și cetățenie au fost foarte numeroși, conform declarației lui Herodot care spunea că după indieni erau poporul cel mai numeros din lume.

Din recensământul făcut în timpul lui August, din cei 30-50 milioane de locuitori ai imperiului, 10-15 milioane erau traci. Peste această populație numeroasă au venit cete de neamuri migratoare din Orient și din Nord, dar în număr limitat ca de exemplu 30 mii de bulgari, distruși de Vasile Bulgaroctonul, 70 mii de unguri, ca și 80 mii de vandali, etc., instaurând dominații nominale, după cum o făcuseră și Sciții într-o anumită zonă, cu secole înainte; dispărând fără urme. De la alții însă s-au mai păstrat o limbă și un nume dar care nu corespund realităților antropologice și demografice. Multe antinomii există în Istoria și Geografia Europei. Numai românii au păstrat numele Romei în denumirea lor și a țării lor. Romanii din Italia luând numele de italieni și chemându-și țara Italia, după cum numerosul popor al Galliei romanizate, în loc să-și păstreze numele, se numesc ei și țara, după numele unui mic trib german al Francilor (și azi existent în Frankonia, cu orașul Frankfurt, din Germania). Marea Gallie astăzi se numește Franchenland, adică Franța. În fața atâtor antinomii e nevoie într-adevăr că Istoria popoarelor Europei să fie rescrise cu numele și faptele lor adevărate iar nu după acela al statelor

mici sau mari care le-au dominat. În ce privește Tracii din nordul Dunării numiți și daci, geți și români, după noua cetățenie, ei au fost și au rămas pe acele meleaguri neclintiți de milenii, așa după cum învățați francezi ca Eugène Pittard declară despre Cultura de la Cucuteni și învățatul german Schuckardt atribuie dacilor de altădată și românilor de azi, culturile ulterioare.

Este acesta cel mai bun și autentic răspuns contestărilor deșănțate ale unor refugiați din America, care lucrează în slujba nației lor și care mai visează administrarea și dominația altor popoare, ca și marelui imperialism care amenință Europa întreagă.

La Geneva s-a ținut la sediul Ambasadei române de pe lângă Națiunile Unite în ziua de 1 decembrie. La orele 18.30 s-a dat o recepție de către ambasadorul Constantin Ene, la care au participat unii membri ai misiunii și circa 70 persoane venite din diferite părți ale Elveției, mulți neputând veni din cauza ocupației din cursul săptămânii și din cauza timpului nefavorabil.

Conferențiarul invitat pentru a vorbi despre importanța zilei de 1 decembrie a fost Prof. Dr. I.C. Drăgan, care a făcut o scurtă incursiune în Istorie, insistând mai mult asupra argumentelor ce trebuie aduse ca răspuns agitației nerușinate desfășurate în prezent de către unguri.

Cu această ocazie a fost distribuită și lucrarea în limba română „Noi, Tracii“ și, cea în limba engleză elvețienilor care se interesează și iubesc România, între care unor scriitori și profesioniști.

Autorul, I.C. Drăgan, a dat apoi autografe.

Președintele Asociației de prietenie elvețio-română, dl Ferdinando Polli, elvețian ticinez, trăit în România, șeful unui mare grup industrial, în frunte cu Omega, a arătat mult interes pentru noua istorie a țării noastre și pentru răspunsurile care trebuie date tuturor contestărilor din orice parte ar veni, fie ei unguri din America sau pseudo-oameni de știință ca Lazarev. El a propus ca alte manifestări și conferințe de clarificare să aibă loc în viitor și în alte centre ale Elveției.

La Milano, la 5 decembrie a fost sărbătorită ziua Unirii, la Biblioteca Bisericii Ortodoxe Române.

Părintele paroh, Traian Valdman, în conferința d-sale a spus printre altele:

Pentru Comunitatea română din Milano a devenit deja o tradiție comemorarea evenimentelor

telor mai importante din istoria bimilenară a de Dumnezeu păzitului neam din spațiul carpatodunărean și a personalităților reprezentative ale acestuia.

Unitar în originea sa daco-latină și în credința creștină ortodoxă, poporul român a fost silit de vitregiile soartei să se organizeze în mai multe state. Un factor hotărâtor în formarea conștiinței naționale l-a constituit unitatea de limbă a poporului român, de la formarea lui și până în zilele noastre.

Biserica a contribuit în mod deosebit la accentuarea caracterului unitar al limbii române și nu putem să nu amintim rolul remarcabil pe care l-au avut în acest sens cărțile de cult tipărite la Brașov de diaconul Coresi, pentru nevoile celor trei țări române, destinate deci să circule „pretutindeni unde trăiesc români” Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc, tipărit de Varlaam, Mitropolitul Moldovei, în colaborare cu Biserica Ortodoxă a Munteniei, pentru apărarea Bisericii surori din Transilvania, este adresată către „iubiți creștini și cu noi de un neam români pretutindenea, tuturor celor ce se află în părțile Ardealului”.

Prin „Cartea românească de învățătură”, tipărită la Iași în anul 1643, Vasile Lupu, domnul Moldovei, se adresează „către toată semenția românească”.

Inercarea Bisericii Ortodoxe de a înfăptui o unire spirituală a românilor peste granițele politice, dovezi ale unei conștiințe generale de solidaritate românească, sunt desvăluite de mitropolitul Simion Ștefan în predoslavia Noului Testament de la Alba Iulia din 1648. Amintim și Biblia de la București din anul 1688, care a circulat pe tot teritoriul de limbă românească.

Ideea unității românilor de pe ambele versante ale Carpaților și aceea a originii lor comune, vor fi preluate și dezvoltate de cronicarii umaniști din secolul XVII, în operele lor cu caracter istoric. „Români - scria Grigore Ureche - câți se află lăcuitori la Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramureș, de la un loc sunt cu moldovenii și toți de la Râm se trag”. Peste câteva decenii Miron Costin scria: „Lăcuitorii țării noastre ai Moldovei și Țării Munteneste și românii din țările ungurești . . . toți de un neam și odată descălecați sunt . . . (iară) locul unde este acuma Moldova și Țara Muntenească este drept Dachia, cum și tot Ardealul cu Maramureș, cu Țara Oltului”.

Cu Dimitrie Cantemir și învățații Școlii ardelenice, cercetările cu privire la originea și întinderea poporului român, depășesc stadiul cronicarilor. Este cunoscută insistența acestora

asupra originii noastre comune dar exclusiv latine, subestimând componenta traco-dacă. Cu Ion Budai-Deleanu (Introducerea la Lexiconul româno-german din 1818) care exprima dubii asupra acestei teorii, dar mai ales cu eruditul transilvănean Vasile Popp se respinge teza latinștilor și se redă dacilor locul lor normal în formarea poporului român.

A urmat apoi pleiada pașoptiștilor care a negat total teoriile latinștilor în ceea ce privește originea, insistând însă asupra luptei pentru dobândirea libertății, unității și suveranității naționale pe întreg teritoriul vechii Dacii.

Amintind că prima etapă a unirii s-a realizat prin *Unirea Principatelor din 1859* și că România a intrat în primul război mondial pentru întregirea Țării, anul 1918 urma să intre în istoria neamului prin marele act al *Unirii*. După Basarabia și Bucovina, visul se realizează integral prin hotărârea Consiliului Național Român, din *1 decembrie*, de a uni Transilvania la Patria Mamă.

Evenimentul desăvârșirii *Statului național unitar român* trebuie să rămână mereu viu în inimile noastre și să ne străduim să păstrăm sentimentul unității spirituale a românilor, fie că ei se găsesc în țară sau în afara granițelor.

După citirea unei scurte dar înflăcărate conferințe scrisă de părintele Mircea Clineț, care nu a putut fi prezent, a fost invitat de către prezidiu să spună câteva cuvinte și Prof. I.C. Drăgan, prezent în sală. Acesta, referindu-se în mod deosebit la frații noștri ce se găsesc azi sub dominație străină și ca răspuns la criticile ce se aduc lipsei de inițiativă din partea guvernului român în această delicată problemă, a spus: „Actualii conducători ai țării nu au renunțat la aceste teritorii deși, cum știm, Președintele Ceaușescu a fost nevoit în iunie să declare că noi nu avem litigii de frontieră cu vecinii noștri. Putea spune altceva? Noi toți știm că a existat un al doilea război mondial. Noi am pierdut acest război și ca atare a trebuit să plătim prin cedarea unor teritorii. Pentru cât timp însă? Doar așa se pune problema. Se impune o luptă pe căi diplomatice. Este tocmai acesta modul în care românii de pretutindeni, dar mai ales cei din afară, se cuvine să acționeze.

Ne revine sarcina să luptăm pentru influențarea opiniei marilor puteri occidentale ca acestea să ne ajute la viitoarele tratative internaționale. Justiție pentru toate popoarele nu poate fi găsită decât prin tratative.

Ziua de 1 decembrie să ne fie simbol al unirii. Să ne unim în interesul Neamului!”

Republica Federală Germană față de CEE

Dificultățile din ce în ce mai mari ce se profilează la orizontul european au găsit o nouă confirmare în recentele îngrijorătoare amenințări avansate de premierul britanic Callaghan: CEE ori acordă substanțiale ajutoare financiare Mării Britanii, ori trupele britanice vor fi retrase în scurt timp de pe teritoriul Republicii Federale Germane.

Amenințarea-avertisment a fost adresată în primul rând Bonn-ului, singura cassă de fier a Europei la care, în acest moment, merită să bată.

Gestul lui Callaghan era probabil destinat a da satisfacție aripii stângi a partidului său, dar cauzele de bază de la care el pleacă, și anume grava situație economică a Angliei, sunt o realitate incontestabilă.

Ce perspective deschide acest avertisment englez? O radicală diminuare a contribuției militare britanice în alianța occidentală ar pune în criză echilibrul de forță între Orient și Occident.

Chiar și tratativele în curs de la Viena pentru o reducere simultană a trupelor celor două fronturi din Europa sunt puse în criză de intempestiva amenințare-anunț a premierului Callaghan, deoarece contingentul britanic reprezintă o parte importantă din frontul occidental, iar o retragere a sa, sau chiar și numai amenințarea cu retragerea, înainte să se fi ajuns la un acord acceptabil, slăbește forța contractuală a țărilor din Pactul Atlantic.

Desigur nu este ușoară sarcina Cancelarului federal german în aceste momente, tocmai prin excesul de bunăstare de care se bucură națiunea sa, în timp ce trei mari vecini, Marea Britanie, Franța și Italia, sunt încă frământate de problemele crizei mondiale. Aceste probleme se vor acutiza în următoarele luni, când șeichii vor impune noi majorări a prețului petrolului, majorări ce vor constitui o mare povară asupra bilanțelor Franței și ale Mării Britanii și vor lovi dur Italia, constrângând-o poate să retrocedeze din poziția sa actuală de națiune industrializată, la un rang economic mult inferior.

Intr-un viitor foarte apropiat se profilează teama că unele țări, din cauza scăderii valorii monedei lor, în fața solidității organizațiilor lor sindicale care refuză să recunoască de a fi prețins și impus salarii superioare posibilităților economice naționale, vor scoate din uz principiul liberului schimb și guvernele lor, sub presiunea excesivei greutate și a problemelor

interne, vor începe a neglija regulile fundamentale ale coeziunii europene.

Italia a adoptat deja, justificând că e ceva provizoriu, măsuri restrictive asupra liberului schimb. Anglia, redusă la puțin din ceea ce fu imperiul britanic, pilon al politicii mondiale, a retras solidaritatea financiară către Italia și, e pe cale să pună în criză, cu această amenințare a sa, întregul front atlantic. Chiar și președintele Giscard d'Estaing până acum câteva luni stegarul noii Europe, este în prezent limitat în mișcările sale de situația politică internă și e dispus a face din ce în ce mai puține concesii în domeniul politicii de integrare europeană.

În acest nebulos cadru, în care se deschide pentru Europa anul 1977, izolata prosperitate de care se bucură Republica Federală Germană, constrânge la nopți de insomnie pe reconfirmatul său Cancelar.

Ce tip de solidaritate trebuie să manifeste față de asociații săi din Comunitate?

Abandonarea principiului liberului schimb de către unul sau mai mulți parteneri, constituie desigur un coșmar pentru această națiune.

Suspiciunea că Republica Federală înțelege să-și transforme actuala sa supremație economică într-o poziție de „stat conducător“ al Europei, nu încântă nici pe Schmidt, nici pe partenerii săi din CEE.

Simplele sfaturi sau păreri exprimate cu glas tare asupra dificultăților Italiei, care se știe că cere bani de la Bonn, au provocat sentimente și polemici peste măsură. Puțin a lipsit ca Bonn-ul să prezinte Romei scuzele sale împreună cu banii împrumutului acordat.

Republica Federală Germană este actualmente cea mai puternică forță militară convențională din frontul CEE și în plus, chiar dacă nu posedă arme nucleare, amenințarea retragerii contingentului britanic ar putea sublinia poziția sa prioritară în acest sector, detrmnând Statele Unite să considere Germania de Vest singurul lor adevărat aliat în Pactul Atlantic.

Ar apare astfel un nou grav element de turburare politico-psihologică între asociații europene și deja șubredul edificiu al Uniunii Europene - care e pe cale de a-și mări numărul asociațiilor săi, în timp ce crăpături adânci se deschid la fundamentul său - ar fi expus gravului pericol al dezintegrării.

Nopțile Cancelarului Schmidt din prezent
(urmare în pag.7)

ROMÂNITATEA BUCOVINEI - documentar -

Ilarie Voroncea

La ocuparea Bucovinei de către statul austriac, în anul 1774, când Turcii suzerani cedează acest ținut guvernului habsburgic, populația de aici, cum e și firesc, era în covârșitoarea ei majoritate românească, căci doar nu era altceva decât o parte a Moldovei. Bineînțeles că regiunile limitrofe prezentau, ca pretutindeni, o populație mai eterogenă, nu însă în așa măsură, încât să altereze caracterul curat românesc al populației băștinașe.

La numai câțiva ani după aceea, însă, aspectul demografic al regiunii de nord a Bucovinei se schimbă radical, în sensul că se constată prezența unui număr peste măsură de mare de elemente străine, ceea ce va genera multe discuții spinoase, la relativ scurtă vreme după aceea, care vor fi greu de rezolvat. Explicația acestui fenomen este simplă și o vom argumenta cu cifre și date istorice.

O statistică oficială întocmită de Administrația austriacă în anul 1774, imediat după ocuparea Bucovinei, arată că în acel moment trăiau în această regiune 3743 de familii, sau, socotind în medie câte 5 suflete de familie, ar face 18.715 locuitori.

La numai 6 ani după aceasta, o altă statistică oficială, întocmită de aceeași administrație austriacă, în anul 1780, ne indică pentru aceeași regiune, un număr de 9192 familii, sau 45.960 de locuitori. Un spor de populație, deci, de 150%. Așa dar, în ocolul celor 3500 și ceva de familii românești se așează, în decurs de 5-6 ani, un număr de 6000 familii străine, în regiunea de nord a Bucovinei.

Această înmulțire a populației nu s-a putut face, în mod natural, într-un interval de timp atât de scurt, deci este evident că populația a imigrat de undeva, iar acel loc nu putea fi altul, decât Galiția învecinată.

Aceste imigrări începuseră de fapt, în mai mică măsură, încă de mai înainte, dar odată cu anexarea din 1774, desființându-se granița de nord dintre Bucovina și Galiția, exodul a luat proporții îngrijorătoare.

Cauzele care au determinat migrațiunile în ținuturile acestea, au fost condițiile mult mai favorabile de trai, pentru țărani, la noi decât în Galiția. Aici erau scutiți de biruri, iar zilele obligatorii de lucru erau reduse la 12 sau chiar 6 pe an. Și apoi erau liberi, nu ca în Polonia, unde erau legați de pământul boierilor, pe care trăiau. Aceste migrațiuni înspăimântaseră pe boierii poloni, pe de o parte, și autori-

tățile din aceste părți, pe de alta. Mărturii contemporane arată de exemplu că „oameni bejenari din Țara Leșească, din lipsa pâinii, ies din țară tot mai vărtos“ (după raportul ispravnicului de Cernăuți, care comunică aceasta guvernului din Iași). (v. N. Iorga, Studii și Documente, VI, 2, pag. 300). Un hatman polon, supărat poate pe acești fugari, ne lămurește, la 1742, în felul lui, cine sunt acești bejenari, când îi scrie lui Constantin Mavrocordat despre: „bejenarii sau tâlharii din partea țării leșești, care au fugit în Moldova“. (N. Iorga, loc citat, pag. 286)

Dar să vedem acum, pe baza documentelor și actelor oficiale, care era caracterul (naționalitatea) populației din această regiune, la ocuparea ei de către statul austriac, deci în 1774-1775, și încă mulți ani după aceea. Căci cu tot numărul lor mare, bejenarii nu erau luți în seamă de administrația austriacă din Bucovina și nu erau considerați ca făcând parte integrantă din țara aceasta, după cum reiese din actele de guvernământ.

Deci, la 31 august 1774 armata austriacă, sub conducerea generalului Spleny, ocupă Bucovina. După anexare, tot Spleny rămâne guvernatorul ei. Acesta se informează precis asupra întregii situații de aici, întocmește două rapoarte către guvernul austriac din Viena, pe care le înaintează imediat. Din ele și din alte lucrări, voi culege câteva date.

Pentru conducerea politico-administrativă a acestui ținut, Spleny instituie un guvern civilo-militar (ein Militär- und Zivilgouvernement) sub președinția sa și care se compune din persoane militare și naționale, adică vrea să înțeleagă prin aceasta, pe reprezentanții naționalităților ce compun Bucovina. Dar între aceștia îi numără doar pe Români și Nemți. Pe cei din urmă, însă, numai din cauză că conducerea era nemțească. Și spune textual raportul: „Der Beamtenkörper dieser Landesbehörde sei teils aus Personen des Militärstandes, teils aus „Nationalisten“ d.h. Personen die der deutschen oder wallachischen Nation angehören, zusammengesetzt. (traducere: Corpul funcționăresc al acestei administrații de stat, se va compune parte din persoane care aparțin armatei, parte din naționali, adică persoane care aparțin națiunii germane sau românești).

Era și logică această măsură luată, când el singur afirmă despre Bucovina: „dieser moldauische Anteil, mit dem türkischen Ge-

biet angrenzt". (traducere: această parte moldovenească care se mărginește cu ținutul turcesc). Dar elementul românesc e atât de puternic în aceste părți, încât însuși generalul Spleny e influențat de el și folosește termeni românești. Astfel vorbind de Consiliul de guvernământ, folosește expresiile românești de „militari” și „naționali”, când zice „Zum Gouvernement dieses Moldauischen Anteils, wäre zu Czernowitz ein Conseil von *Militari* und *Naționali* zusammenzusetzen. (Pentru conducerea acestei părți moldovenești se va institui la Cernăuți un consiliu de militari și naționali).

O icoană clară asupra procentului de naționalități din Bucovina de nord a anului 1775 ne dă componența acestui Consiliu General, instituit de Spleny. El cuprindea militari și reprezentanți ai naționalităților și se compunea din un general, ca președinte, doi ofițeri de Stat Major, doi boieri, dintre care unul cu cunoștința limbii turcești, pentru tălmăcire, doi ofițeri superiori, un secretar neamț și unul român precum și doi copiiști nemți și doi români. Instanța de imediată subordine, și care venea în contact cu poporul, avea trei copiiști, dintre care unul neamț și doi români. De alte naționalități nu se pomenește, deci nu sunt luate în considerare. Nu vrem să tăgăduim existența și a altor locuitori, de alte naționalități, dar ele erau atât de mici, încât nici nu contau pentru oficiile statului. Și tot Spleny se pronunță definitiv asupra stării de fapt, când, vorbind de grija lui pentru poporul de aici, spune: „ . . . Fürsorge für die Eingeborenen des occupierten Gebietes, aus dem Schosse der romanischen Nation“ (grija pentru băștinașii teritoriului ocupat, din sânul națiunii române).

Edificatoare e și dispoziția cu privire la biserică, unde se prevede că, la cele catolice, care vor lua ființă în anii următori, preoții catolici vor trebui să știe pe lângă nemțește, și limba română. Aceasta probabil cu scopul de a-i atrage prin predici și convorbiri zilnice, la credința lor; dar faptul că tocmai românește trebuiau să știe, arată că Românii erau singurii care contau ca populație a Bucovinei.

Cu privire la școli nu se dau amănunte. În 1780 însă, sunt aici opt învățători, dintre care șapte români și un neamț; deci nici unul de altă naționalitate. Istoricul Polek precizează însă că atunci erau cinci școli, anume patru românești și una greacă(!). Totuși raportul lui Spleny prevede că se vor crea școli primare de câte 4 clase, pentru care scop se vor lua și călugări ca instructori. Raportul îi denumește „Kalugern“, (și nu „Mönche“, cum e în limba germană), deci cu un cuvânt românesc,

ceea ce întărește afirmația noastră că influența limbii române era hotărâtoare asupra autorităților austriace.

Aceste școli se înființează repede și în 1792 existau 32. După scurt timp, ridicându-se obligativitatea învățământului, nu rămân decât 15, și anume: una româno-germană la Cernăuți, iar în provincie 9 româno-germane, 3 românești, una ungurească și una armenescă. Acest fapt ne arată din nou, foarte clar, care trebuia să fi fost aspectul național în Bucovina. Și suntem în anul 1792, deci aproape 20 de ani după ocupare.

Președintele Consiliului aulic de război, „Graf von Hadik“, cere într-un raport al său, ca învățătorii care vor veni să predea în Bucovina să știe, afară de limba germană și latină, limba obișnuită în țara aceasta, anume *limba română*. („ . . . dass diejenigen, welche als Schullehrer in der Bukowina zu stehen kommen sollen, nebst der deutschen und lateinischen, auch der Landes üblichen, nämlich der wallachischen Sprache kundig sind“.) Același lucru îl afirmă și generalul Enzenberg, care, atunci când prevede că învățământul să se predea în limba germană, dispune să fie luată în considerare și „*limba țării, anume cea română*“. Ulterior, ordinul din 12 februarie 1785 al aceluiași general prevede ca afară de limba germană și română, se va învăța limba latină și greacă. („ . . . nebst der deutschen und moldauischen, ist auch die lateinische und griechische Sprache . . .“.) Vedem, deci, cum limba română exista ca ceva indispensabil în școli.

Dar deosebit de interesant e următorul fapt, relatat de istoricul german Polek („Die Anfänge des Volksschulwesens in der Bukowina“ „Inceputurile învățământului primar în Bucovina“):

În anul 1784 doi învățători, Anton de Marki și Franz Thallinger, fiind de naționalitate germană, nu cunoșteau limba română („ . . . weder der Eine noch der Andere, der rumänischen Sprache mächtig war . . .“.) (Polek, op. cit. pg. 81). Consiliul aulic de război, aflând aceasta, își exprimă regretul pentru acest neajuns, prin raportul nr. 1978 din 13.III.1784, ceea ce-i sili pe ambii învățători să învețe limba română. Și continuă Polek: „Sie gaben sich jedoch alle Mühe, diesen Mangel so rasch als möglich zu beseitigen“. („ . . . ei își dădură însă toată silința să înlăture cât mai repede cu putință, acest neajuns.)

Intr-adevăr sânguinta depusă pentru învățarea limbii române fu atât de mare încât, după un an, Marki, din inițiativă proprie, scrie pentru „națiunea moldovenească de aici“ o

carte, cuprinzând reguli pentru arta scrisului frumos, (în limba română), și o „introducere în scrierea corectă românească”. Și citez după Polek: „Aus demselben Berichte erfahren wir auch, dass de Marki damals des Rumänischen so weit mächtig war, dass er aus eigenem Trieb, für die hiesig - moldauische Nation einige Regeln nach dem „Kern des Methoden-Buches zur Schönschreibekunst in der National-Sprache“ entwarf . . . („ . . . Din același raport mai aflăm că de Marki cunoștea pe atunci într-atât limba română, încât scrise pentru națiunea moldovenească de aici, din inițiativă proprie, câteva reguli după „Extrasul metodiceii pentru arta scrierii frumoase în limba națională“ . . .).

Același de Marki, pentru a satisface cerințele școlilor din acel timp, cere prin raportul său către Directoratul Regional, din 17.X.1785, numirea de învățători români. Cererea fu imediat satisfăcută și raportul Consiliului aulic de război din 30.X.1875 prevede că nu trebuie luate în considerare cheltuielile, *oricât de mari ar fi ele*.

Răspunzând unei necesități de prim ordin, guvernul, după ample ședințe, hotărăște să aducă un număr considerabil de cărți pentru copiii școlilor primare. Ele sunt aduse în două rânduri, anume la 12 august și la 19 octombrie 1785, în următoarele cantități: 1000 exemplare: cărți de citire, 1000 exemplare cărți de aritmetică și 1000 exemplare catehisme. Acestea toate „halb deutsch, halb wallachisch” adică „jumătate nemțești și jumătate românești”, după cum prevede raportul generalului Enzenberg către comandamentul general, din 24 oct. 1785. După aceasta mai sosesc, la 26. ian. 1786, încă 1000 exemplare din „manualul pentru directori și învățători, partea I-a, tradus în românește, precum și încă 275 catehisme româno-germane și numai 25 catehisme germano-rusești.

Ulterior, după raportul generalului Enzenberg către Comandamentul general, din 14 apr. 1785 și către Consistoriul Mitropolitan din 6 martie 1786, se introduseseră și cele două cărți scrise de de Marki, amintite mai sus.

Vedem deci că ceea ce exista era românesc, și mai mult, ce se înființa sau adăuga ulterior, școli, biserici, cărți, etc. dacă nu erau totdeauna curat românești, în orice caz partea românească ocupa un loc de frunte, chiar față de oficialitatea austriacă.

Și toate acestea nu erau atitudini de circumstanță sau cu caracter ocazional. Din contră, ele au stat la baza organizării școlilor din acea regiune. Astfel „Planul de organiza-

re” al școlilor, intrat în vigoare la 29 apr. 1786, prevede că:

2 „ . . . cele două școli normale (din Cernăuți) pentru limba germană și română, sunt cele care vor servi ca normă de conduită pentru toate celelalte școli din districtul (Bucovinei) („ . . . die 2 Normalschulen für die deutsche und moldauische Sprache sind diejenigen, welche zur Richtschnur aller übrigen Schulen des Distrikts zu dienen haben . . .“).

3 „ . . . cele șase școli județene sau naționale pentru limba română se consideră ca școli principale” („ . . . die angeordneten 6 Bezirks - oder National Schulen für die moldauische Sprache sind als Hauptschulen anzusehen . . .“). Asemenea școli vor fi înființate cât de curând la Zastavna, Vășcăuți (deci în partea cea mai nordică a Bucovinei) și la Câmpulungul-Moldovenesc, și date în cea mai mare îngrijire, („ . . . muss auch noch die nachher Zastavna, Waskeutz u. Moldauisch-Kimpulung angetragene 3 andere Bezirksschulen nun auf das baldigste herstellen zu machen, der sorgfältigste Bedacht genommen werden“)

18 „ . . . în școlile ce există, precum și în cele ce se vor mai înființa, învățământul se va preda numai în limba germană și română” („ . . . in denen bereits errichteten und respective noch zu errichten kommenden Normal - Bezirks - und Trivialschulen, ist der Unterricht nur in der Teutschen und Moldauischen Sprache zu erteilen“).

Iată dovedită cu prisosință, pe bază de documente, absoluta românită a Bucovinei, de la un capăt la altul, înainte și după anexarea ei din 1774, de către statul austriac.

RFG și CEE (urmare din pag. 4)

nu sunt desigur de învidiat. El va trebui să explice poporului său că stejarul germanic nu poate să rămână singura plantă viguroasă într-o pădure în care toți ceilalți copaci se vestejesc.

El va trebui să ceară însemnate sacrificii economice concetățenilor săi care au învins bătălia împotriva crizei economice, dar au neșansa de a fi singurii în Europa care să fi reușit aceasta.

Istoria are stranii Nemeze: Germania lui Hitler voise să distrugă Europa prin forță, iar aceea a Bonn-ului îi revine destinul să o construiască, cu sacrificii și umilință.

Sperăm că toate sacrificiile Germaniei Federale vor fi într-o zi înțelese și apreciate.

Noi ne aliniem celor care vor ști să le recunoască din primul moment.

CRACIUNUL

Cea mai mare sărbătoare rânduită de daci, care ocupă primul lor în calendarul lor spre a cinsti marea divinitate, este *Crăciunul* (cra-crai, ci=eufonie, un=unul, un singur stăpân).

Cuvântul Crăciun îl găsim la numeroase popoare. Astfel, la germani poartă numele de *Weinachten*; la italieni -*Natale* (nașterea lui Isus); la francezi -*Noël*; la spanioli -*Novidat*, etc. etc.

Noël sau Novidat se referă la serbarea popului, pentru că pomul este adus la nașterea lui Isus. Dar pomul vieții nu are nici o legătură cu nașterea Domnului.

Deosebit de celelalte neamuri ale pământului, poporul român a păstrat ritualul milenar, pe care l-a atașat celui creștin, fapt ce a scăpat din vederea multor oameni de știință.

Dacii serbau Crăciunul drept omagiu adus divinității pentru binefacerile soarelui în eva-ternar.

Sărbătorile Crăciunului țineau 9 zile, de la 22 decembrie până la 31 dec., iar a 10-a zi, 1 ianuarie era socotită prima zi a noului an, începutul vieții.

În primele zile dacii sărbătoreau focul (*Ignes*), care a contribuit la definitivarea și așezarea pământului în sistemul solar.

Biserica noastră creștină însă l-a desființat, cinstind în locul său pe *Ignat*. Presupun că nu este nici o legătură între *Ignes* și *Ignat*, în afară de faptul că este și anacronic. Tot biserica a mai înlocuit și pe *Bazil* împăratul, cu *Sf. Vasile*, desființând astfel marea sărbătoare daciană.

Noaptea de 31 decembrie (a 9-a zi a Crăciunului) o sărbătorească toate popoarele creștine.

În țara noastră, în special la sate, colindătorii umblă din casă în casă cu „vasilca“ (o căpățână de porc frumos împodobită), cântând:

„Vine Siva la-mpăratul
Să-l judece Dumnezeu. . .“

Dar cine este Siva? Este zeul distrugător, care luând locul lui *Sundra* se înfățișează împăratului (*Vasilevs*) să-l judece divinitatea. Între Siva și Creator se interpune împăratul, având dubla calitate de șef spiritual și material, menținută până în ultima vreme.

În zorii zilei de 1 ianuarie un grup de flăcăi în minunate costume naționale colindă cu

un brad (simbolul nemuririi sufletului) frumos împodobit, așezat pe un plug tras de doi, patru sau șase boi, cu coarnele aurite. Flăcăii trosnesc din bice făcând cunoscuta strigare:

Aho, aho, copiii argați
Stați puțin și nu mânâți
Lângă boi v-alăturați
Și cuvântul mi-ascultați:

S-a sculat mai an,
Bădica Troian
Și-a încălecat
Pe-un cal învățat
Cu nume de Graur
Cu șeaua de aur.
Mânâți măi, hăi, hăi. . .

Se pomenește după cum vedem de Troian, care a deștelenit pământul de zăpadă, sărbătoarea referindu-se la divinizarea cerului.

După tradiție Troian a tras prima brazdă de la Apus la Răsărit, cu un plug de aur la care erau înjuțați boi negri sau prii (prie sunt boii negri cu o vargă albă prin mijloc).

„Ca să rămână de pomină“, spun țăranii noștri încredințați că de la el au învățat sfânta plugărie.

În țara noastră boii împrumută nume de zei: *Miercan*, *Duman*, *Sâmbotin*, etc., boul integrându-se în *Cosmos*. . . Boul apare ca sfânt în heraldica noastră .

În formația plugușorului aflăm așadar bradul, personificând pomul vieții. El este prezent de asemenea și la nunți, înmormântări, ca și la ridicarea locuințelor, atunci când zidăria ajunge la acoperiș.

Din cele arătate se desprinde clar observația că sărbătoarea Crăciunului nu se referă la nașterea lui Isus, ci la sărbătoarea divinității, iar faptul că biserica creștină a atașat aceste zile mari se poate interpreta ca această adopțiune s-a întemeiat pe faptul că Isus fiul lui Dumnezeu este în același timp și fiul Creatorului.

Cristofi Cerchez, Buc. 1926

*)Extras dintr-un capitol manuscris: „Elemente de preistorie și istorie a dacilor“